

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2015-04-01
1 (1)
Dnr 2014:884

Redovisning av uppdrag om att utarbeta förslag på kursplaner för nationella minoritetsspråk

Dnr U2014/5037/S

Härmed redovisas uppdraget att utarbeta förslag på kursplaner och kunskapskrav för de nationella minoritetsspråken för grundskolan och motsvarande skolformer givet 28 augusti 2014. Regeringens dnr U2014/5037/S.

Sammanfattning

Uppdraget som inkom till Skolverket den 16 september 2014 har två delar. Skolverket ska dels utarbeta förslag till kursplaner och dels stödja utveckling och produktion av lärverktyg på de nationella minoritetsspråken.

I denna redovisning redovisar Skolverket förslag till kursplaner och kunskapskrav i finska, jiddisch, meänkieli och romani chib inom ämnet modersmål i grundskolan, som även ska användas i specialskolan och sameskolan.

Skolverket kommer under våren 2015 att utarbeta kursplaner och kunskapskrav för grundsärskolan. Dessa ska redovisas till regeringen senast den 1 juni 2015.

Den del av uppdraget som avser att stödja utveckling och produktion av lärverktyg på de nationella minoritetsspråken redovisas senast den 7 september 2015.

På Skolverkets vägnar

Kjell Hedwall
Avdelningschef

Helena Karis
Undervisningsråd

Regeringskansliet

2015-04-01
1 (10)
Dnr 2014:884

Redovisning av uppdrag om att utarbeta förslag på kursplaner för nationella minoritetsspråk

Dnr U2014/5037/S

Härmed redovisas uppdraget att utarbeta förslag på kursplaner för de nationella minoritetsspråken för grundskolan och motsvarande skolformer givet 28 augusti 2014. Regeringens dnr U2014/5037/S.

Sammanfattning

Skolverket redovisar nedan förslag till kursplaner i ämnet modersmål för de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib som första och andra språk, med tillhörande kunskapskrav för grundskolan. Dessa ska även användas i specialskolan och sameskolan.

I arbetsprocessen har en lyhördhet för, och en stark legitimitet hos företrädare för de nationella minoriteterna eftersträvats.

Konstruktionen av kursplanerna och kunskapskraven utgår från de principer som togs fram inom ramen för uppdraget om att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m.m.¹ Förslagen på kursplaner för de nationella minoritetsspråken inom ramen för modersmål är konstruerade med utgångspunkt från kursplanen i ämnet samiska med ett förstaspråkspår och ett andraspråkspår. En utgångspunkt i arbete har även varit att andraspråksspåret ska vara tydligt anpassat för elever som ska lära sig ett nybörjarspråk.

I samband med att förslag på kursplaner redovisas vill Skolverket även framföra följande synpunkter:

- Skolverket har tidigare pekat på vikten av att undervisningstiden i ämnet modersmål bör regleras.¹ En reglering av en garanterad undervisningstid i ämnet modersmål skulle för många elever innebära att de har möjlighet att få en likvärdig undervisning som också ger dem förutsättningar att uppfylla kunskapskraven.
- Skolverket ser ett behov av översyn avseende styrdokumenterna gällande språken, då det i dagsläget finns många varianter av kurs- och ämnesplaner i

¹ U2009/312/S (dnr 2008:741)

språk; moderna språk, modersmål, svenska som andraspråk samt minoritetsspråk som första eller andraspråk.

- Skolverket avser att utreda om en revidering är aktuell av kursplanen i samiska rörande samiska som andraspråk utifrån lagändringen samt signaler från verksamheten. Skolverket ser även det som problematiskt att elever i grundsärskolan som läser samiska inom ramen för modersmål ska undervisas utifrån samma kursplan som används för undervisningen i samiska för sameskolan och som omfattar minst 800 timmar. Regleringen av detta behöver ses över.
- Skolverket avviker från uppdraget vad gäller grundsärskolans kursplaner-språk. Skolverket avser att utarbeta ett förslag på en gemensam kursplan för de nationella minoritetsspråken inom ramen för modersmål. Skillnaderna mellan kursplanerna för de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib skulle bli alltför marginella för att en kursplan i varje enskilt minoritetsspråk ska utarbetas.

Uppdraget

Uppdraget inkom till Skolverket den 16 september 2014 och har två delar. Skolverket ska dels utarbeta förslag till kursplaner och dels stödja utveckling och produktion av lärverktyg på de nationella minoritetsspråken som nybörjarspråk.

Utarbeta kursplaner med tillhörande kunskapskrav

Skolverket ska utarbeta förslag till kursplaner i ämnet modersmål för de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib som första och andra språk, med tillhörande kunskapskrav. Uppdraget avser samtliga obligatoriska skolformer.

Det är av stor vikt att arbetet med att ta fram förslag till kursplaner är väl förankrat hos företrädare för de nationella minoriteterna. Skolverket ska även inhämta synpunkter från företrädare för de nationella minoriteterna, Skolinspektionen, Sameskolstyrelsen samt Specialpedagogiska skolmyndigheten.

I bilaga 1 redovisar Skolverket förslag till kursplaner och kunskapskrav i finska, jiddisch, meänkieli och romani chib inom ämnet modersmål i grundskolan, som även ska användas i specialskolan och sameskolan.

Skolverket kommer senast 1 juni 2015 att redovisa förslag på kursplaner för nationella minoritetsspråk för grundsärskolan.

Utveckling av lärverktyg

Den del av uppdraget som avser att stödja utveckling och produktion av lärverktyg på de nationella minoritetsspråken som nybörjarspråk redovisas i särskild ordning senast den 7 september 2015.

Bakgrund

Den 1 juli 2015 träder ändringar i skollagen (2010:800) i kraft som utökar rätten till modersmålsundervisning för elever som hör till de nationella minoriteterna. Ändringarna i skollagen innebär att det inte längre ställs krav på att en vårdnadshavare ska tala det nationella minoritetsspråket som modersmål eller att eleven ska ha grundläggande kunskaper i det nationella minoritetsspråket. Det ställs inte heller krav på att det är elevens dagliga umgängesspråk.

I den proposition som ligger till grund för lagändringen anför regeringen att modersmålsundervisningen, när det är fråga om ett nationellt minoritetsspråk, inte enbart syftar till att bevara och utveckla ett språk utan också till att ge möjlighet att revitalisera ett språk som gått förlorat i föräldragenerationen eller ännu tidigare till följd av den svaga ställning som de nationella minoritetsspråken haft under lång tid.² Ett nationellt minoritetsspråk ska kunna läsas som ett nybörjarspråk i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan. Eleven ska även ha möjlighet att fortsätta läsa det nationella minoritetsspråket på gymnasienivå.

² Prop. 2013/14:148 s. 30 f.

Av uppdraget framgår att den språkliga och kulturella identiteten kan stärkas genom att inrätta kursplaner för de nationella minoritetsspråken och att det även tydliggörs för lärare, skolledare, elever och elevernas vårdnadshavare att minoritetsspråken har en särställning jämfört med andra modersmål.

Samiska är det enda av de nationella minoritetsspråken som redan idag har en kursplan. Ämnet finns i sameskolan och kursplanen i samiska ska användas när en elev i grundskolan, grundsärskolan sameskolan eller specialskolan önskar modersmålsundervisning i samiska³. Kursplanen i samiska omfattar förutom syfte centralt innehåll och kunskapskrav för samiska som förstaspråk respektive andraspråk.

Genomförande av uppdraget

Utgångspunkter

Konstruktionen av kursplanerna och kunskapskraven utgår från samma principer som togs fram inom ramen för uppdraget om att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m. m som Skolverket fick 2009.⁴ Kunskapskraven baseras på det antagande om undervisningstid som ligger till grund för de nuvarande kunskapskraven för ämnet modersmål i grundskolan.⁵

Förankring hos företrädare för nationella minoriteter

I uppdraget betonas vikten av att förslaget på kursplaner ska vara väl förankrat hos företrädare för respektive nationell minoritet. En lyhördhet för, och en stark legitimitet hos företrädare för de nationella minoriteterna har därför eftersträvats i arbetet.

Företrädare för de nationella minoriteterna samt modersmålslärare och språkvetare deltog i inledande samråd och informationsträffar. I arbets- och referensgrupper för respektive nationellt minoritetsspråk ingick, i den mån det var möjligt, verkssamma lärare i modersmål för respektive minoritetsspråk samt språkvetare och didaktiker med anknytning till de nationella minoritetsspråken. Skolverket eftersträvade även att det fanns en mångfald av företrädare för respektive nationell minoritet och i förekommande fall även varieteter av minoritetsspråken. Skolverket har, trots begränsad tillgång, försäkrat sig om att dessa var företrädare antingen i arbetsgruppen eller i referensgruppen. Intressegrupperna som företräder de fem nationella minoriteter i Sverige har varit representerade i den övergripande referensgruppen, bland annat ungdomsorganisationer samt de organisationer som har beviljats statsbidrag för verksamhetsåret 2014.

Under arbetsprocessen hade Skolverket varje vecka fysiska möten med arbetsgrupperna. Referensgrupperna hade möjlighet att lämna synpunkter vid tre tillfällen under arbetsprocessen via epost.

³ 5 kap. 13 § skolförordningen

⁴ U2009/312/S

⁵ U2009/312/S (dnr 2008:741)

I bilaga 2 finns en fullständig lista på vilka intresseorganisationer, föreningar och lärosäten som Skolverket har haft kontakt med under arbetsprocessen.

Arbetsprocess

I samband med att Skolverket fick uppdraget hölls samråd med modersmållärare i de nationella minoritetsspråken och med företrädare för de nationella minoriteterna. Därefter formerades arbets- och referensgrupper bestående av verksamma lärare i modersmål för respektive minoritetsspråk samt språkvetare och didaktiker med anknytning till språken. En övergripande referensgrupp som representerar andra intressegrupper än ovanstående bildades. I den gruppen fanns språkforskare från två lärosäten samt intressegrupper som representerar de nationella minoritetsgrupperna, inklusive den samiska minoriteten, och berörda modersmållärare.

Ett antal myndigheter, organisationer och kommuner inom de nationella minoriteternas förvaltningsområden har inbjudits att lämna synpunkter under remissomgången i februari 2015 (bilaga 3). Även deltagarna i arbets- och referensgrupperna inbjöds i remissen att lämna synpunkter på förslaget till kursplaner och kunskapskrav (bilaga 2). Vidare har förslagen lagts ut på Skolverkets webbplats och information har bl.a. spridits till modersmållärare i de aktuella nationella minoritetsspråken för att bereda tillfälle för så många som möjligt att lämna synpunkter. Inför remissen inbjöds Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen och Statens institutionsstyrelse samt SKL, Friskolornas riksförbund, lärar- och skolledarfacken till samråd. Syftet med samrådet var att ge en bakgrund till kursplanerna och kunskapskravens konstruktion, dess möjligheter och begränsningar inför den externa remissen.

Konstruktion av kursplan och kunskapskrav

Konstruktionen av kursplanerna och kunskapskraven utgår från de principer som togs fram inom ramen för uppdraget om att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m.m.⁶ Inom kursplanen i samiska finns centralt innehåll och kunskapskrav för samiska som förstaspråk respektive samiska som andraspråk. Förslagen på kursplaner för de nationella minoritetsspråken inom ramen för modersmål är konstruerade med utgångspunkt från kursplanen i ämnet samiska med ett förstaspråksspår och ett andraspråksspår. En utgångspunkt i arbete har även varit att andraspråksspåret ska vara tydligt anpassat för elever som ska lära sig ett nybörjarspråk. Därför har detta spår konstruerats utifrån kursplanen i moderna språk.

Syftestext och centralt innehåll

Skolverket bedömer att kursplanen i modersmål för de nationella minoritetsspråken bör ha en gemensam syftestext, men som avviker från syftestexten för ämnet modersmål, då de nationella minoritetsspråken har en särställning jämfört med övriga modersmål. Det handlar främst om revitaliseringsprocessen och möjligheten att läsa ett nybörjarspråk utan krav på att det är elevens dagliga umgängesspråk.

⁶ U2009/312/S

Den del av kursplanen som beskriver centralt innehåll i respektive minoritetsspråk omfattar första- och andraspråk, där andraspråksinriktningen avser undervisning på nybörjarnivå. För att ge eleverna möjlighet att utveckla sitt språk på nybörjarnivå omfattar centralt innehåll i andraspråkspåret olika strategier för att förstå, läsa och skriva det nationella minoritetsspråket. Detta innehåll finns inte i förstaspråkspåret eller i kursplanen för modersmål.

Kunskapskravens konstruktion – första- och andraspråk

Undervisningstiden är idag oreglerad för ämnet modersmål. Att göra uppskattningar av undervisningstiden är förknippat med ett antal svårigheter. Modersmålsundervisningen kan anordnas antingen som språkval (320 timmar), elevens val (382 timmar) inom ramen för skolans val (upp till 600 timmar) eller utanför den garanterade undervisningstiden.⁷ Den vanligaste formen är att modersmålsundervisningen förläggs utanför timplanebunden tid om cirka 40-60 minuter per vecka.⁸ Beroende på vilket alternativ som väljs erbjuds eleverna undervisning allt från cirka 170 timmar och uppåt.

Kunskapskravens konstruktion för minoritetsspråken baseras på samma antagande om minsta undervisningstid som ligger till grund för kunskapskraven i modersmål.⁹ Detta antagande baseras på att eleven får undervisning cirka 1 timme i veckan, vilket ger cirka 240-320 timmar under skoltiden beroende på hur undervisningen organiseras.

Kunskapskraven för de nationella minoritetsspråken som förstaspråk följer konstruktionen för och har samma nivå som kunskapskraven i samiska som förstaspråk, som i sin tur bygger på kunskapskraven i modersmål.

Kunskapskraven för de nationella minoritetsspråken som andraspråk är något lägre ställda än kunskapskraven i samiska för andraspråket, för att kraven ska vara anpassade till syftet att ge eleverna möjlighet att få undervisning på nybörjarnivå inom ramen för modersmål. Kunskapskraven för de nationella minoritetsspråken som andraspråk följer i sin uppbyggnad konstruktionen för kunskapskraven i moderna språk. Konstruktionen av kunskapskraven för moderna språk utgår från en garanterad undervisningstid på 320 timmar, vilket i tid motsvarar antagandet ovan av undervisningstid för modersmål. Kunskapskraven i moderna språk följer den gemensamma europeiska referensramen i språk, GERS, som är framtagen för och anpassad till nybörjarspråksinlärning.

Förslag på kursplaner för nationella minoritetsspråk för grundskolan

Vid arbetet med att ta fram förslag på kursplaner för grundskolan har några viktiga vägval gjorts när det gäller konstruktionen och som skiljer sig från konstrukt-

⁷ 5 kap. 8 § skolförordningen

⁸ Skolverkets rapport 2008:321 *Med annat modersmål – elever i grundskolan och skolans verksamhet*

⁹ Redovisning av uppdrag U2009/312/S (dnr 2008:741)

ionen av grundskolans kursplaner. Dessa vägval redovisas redan nu, även om förslaget till kursplanerna kommer att redovisas i särskild ordning senast 1 juni 2015.

Skolverket avser att utarbeta ett förslag på en gemensam kursplan för de nationella minoritetsspråken inom ramen för modersmål. Bedömning har gjorts under arbetets gång, att innehållet i kursplanerna och nivåerna på kunskapskraven gör att skillnaderna mellan kursplanerna för de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib skulle bli alltför marginella för att en kursplan i varje enskilt minoritetsspråk skrivs.

Utgångspunkter i arbetet med att ta fram förslag på kursplaner i nationella minoritetsspråk för grundsärskolan är dels förslagen till kursplaner för grundskolan, dels att nivå och omfång ska vara anpassade till elevgruppen i grundsärskolan.

Konstruktionen av syfte, centralt innehåll och kunskapskrav i grundsärskolans kursplan i minoritetsspråk följer samma principer som i de föreslagna kursplanerna i grundskolan.

Kunskapskraven för de nationella minoritetsspråken som förstaspråk följer konstruktionen för och har samma nivå som kunskapskraven i modersmål för grundsärskolan.

I grundsärskolan finns inte ämnet moderna språk. Konstruktionen av kunskapskraven för engelska utgår från en garanterad undervisningstid på 180 timmar, vilket i tid motsvarar antagandet ovan av undervisningstid för modersmål. Konstruktionen av kunskapskraven i engelska är till sin omfattning och nivå lämpliga som utgångspunkt för ett nybörjarspråk i grundsärskolan.

Kommentarmaterial och andra implementeringsinsatser

Kommentarmaterial finns till kursplanerna i alla ämnen och Skolverket avser att ge ut ett kommentarmaterial till kursplanerna i de nationella minoritetsspråken. Underlaget till materialet togs fram av respektive arbetsgrupp i samband med att förslag till kursplaner och kunskapskrav utarbetades.

Kommentarmaterialet, tillsammans med det breda remissförfarandet är en del av implementeringen av kursplanerna i de nationella minoritetsspråken. Skolverket förbereder även en implementeringsinsats senare under året som omfattar både kursplaner, läromedel och den satsning på utbildning som pågår för modersmållärare i nationella minoritetsspråk.

Synpunkter från remiss

Remissinstanserna välkomnar kursplanerna i de nationella minoritetsspråken. En remissinstans menar att det är ett tydligt och behövligt steg i riktning att stärka minoritetsspråken framtid i landet. Många är positiva till konstruktionen med gemensamt syfte, förstaspråk- och andraspråkspår samt den öppna arbetsprocessen.

En återkommande synpunkt från flera kommuner handlar om problematiken som gäller den oregerade undervisningstiden, både för ämnet modersmål men också i

kombination med att kursplanen i samiska ska användas inom ramen för modersmålsundervisning i grundskolan.

I mars 2015 inkom Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset (STR-T) med skriftliga synpunkter som inte framkommit tidigare under arbetsprocessen. Förbundet anser att benämningarna tornedalingar och tornedalsk kultur exkluderar meänkieliansvändare som inte har sina rötter i det geografiska området Tornedalen, till exempel kväner och lantalaiset. Skolverket har fört dialog med STR-T i frågan genom att samråd skedde den 24 mars 2015 i Luleå. Från STR-T deltog ordföranden, verksamhetsledaren och en projektledare. Förbundet föreslår att kunskapsområdet *tornedalsk kultur* i kursplanens centrala innehåll ska rubriceras enbart *kultur* och att orden tornedalsk och tornedalingar genomgående ska strykas. Skolverket förespråkar att begreppen *tornedalingar* och *tornedalsk kultur* används i kursplanen. Tornedalingar är benämningen på den nationella minoritetsgruppen i lagen om nationella minoriteter. Begreppet tornedalsk kultur används av Kulturrådet och Skolverket bedömer att myndigheten bör använda samma begrepp som Kulturrådet.¹⁰

Konsekvenser vid införandet av kursplaner i minoritetsspråk

I samband med införande av kursplaner i minoritetsspråk vill Skolverket peka på några konsekvenser som kan orsaka en del problematik. Den berör reglering av undervisningstid för ämnet modersmål, den kursplan som ska användas vid undervisning inom ämnet modersmål för elever med samiska som modersmål samt behov av översyn av kurs- och ämnesplaner i språk.

Reglering av undervisningstid för ämnet modersmål

Skolverket har tidigare pekat på vikten av att undervisningstiden i ämnet modersmål bör regleras.¹¹ Förutom att tiden är oreglerad sker undervisningen ofta utanför den garanterade undervisningstiden. Det finns idag en osäkerhet vilken undervisningstid som erbjuds för ämnet modersmål. Den är sannolikt olika hos olika huvudmän, vilket inte ger en likvärdighet för eleverna. Företrädare för nationella minoriteter menar att omfattningen av undervisningstiden som finns idag är alltför liten för att eleverna ska ges en reell möjlighet att utveckla sitt språk. En risk är att eleverna inte ges möjlighet att nå sådana kunskaper i ämnet, som krävs för vidare studier i gymnasie- och gymnasiesärskolan inom ramen för ämnet modersmål.¹² En reglering av en garanterad undervisningstid i ämnet modersmål skulle för många elever innebära att de har möjlighet att få en likvärdig undervisning som också ger dem förutsättningar att utveckla sitt minoritetsspråk.

¹⁰

http://www.kulturradet.se/Documents/publikationer/2015/Rapport_kulturverksamhetens%20fr%c3%a4mjande%20av%20nationella%20minoriteters%20kultur.pdf

¹¹ U2009/312/S (dnr 2008:741)

¹² Skollagen 15 kap. 19 § och 18 kap. 19 §

Kursplanen och kunskapskraven i samiska

I sameskolan finns en kursplan i ämnet samiska. Den garanterade undervisningstiden för samiska i sameskolan är 800 timmar. Samma kursplan ska användas när en elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan önskar modersmålsundervisning i samiska.¹³

Utgångspunkten för konstruktionen av kunskapskraven i ämnet samiska för årskurs 6 är att den garanterade undervisningstiden för ämnet i sameskolan är 800 timmar. Utgångspunkten för kunskapskravens konstruktion i samiska för årskurs 9 bygger på ett antagande om en undervisningstid på 80 – 120 timmar.¹⁴

För elever som inte går i sameskolan kan kunskapskraven för årskurs 6 upplevas som orimligt höga med den begränsade undervisningstid som eleven får inom ramen för modersmål. I och med förändringen från 1 juli 2015 i regleringen av rätten till modersmålsundervisning har fler elever än tidigare rätt att få undervisning i sitt nationella minoritetsspråk. Det innebär att fler elever förväntas läsa samiska på nybörjarnivå. Detta kommer att få konsekvenser för undervisningen i samiska, speciellt när den ges inom ramen för modersmål.

Det finns redan idag signaler från de lärare som undervisar integrerade elever som följer sameskolans kursplan, att kursplanen i samiska som andraspråk har för hög nivå och att det är svårt att uppfylla kunskapskraven inom ramen för modersmålsundervisningen. I sametingets lägesrapport om de samiska språken i Sverige 2012¹⁵ berörs också en liknande problematik som handlar om relationen mellan kursplanen i samiska och modersmålskursplanen.

Skolverket avser därför att utreda om en revidering är aktuell av kursplanen i samiska rörande samiska som andraspråk utifrån lagändringen samt signaler från verksamheten.

Skolverket ser det som ännu mer problematiskt att elever i grundsärskolan som läser samiska inom ramen för modersmål ska undervisas utifrån samma kursplan som används för undervisningen i samiska för sameskolan och som omfattar minst 800 timmar. Regleringen av detta behöver ses över.

Behov av översyn av kurs- och ämnesplaner i språk

I dagsläget finns många varianter av kurs- och ämnesplaner i språk; moderna språk, modersmål, svenska som andraspråk och minoritetsspråk som första eller andraspråk.

Skolverket ser ett behov av översyn avseende styrdokumenterna gällande språken.

Språksituationen blir alltmer komplex i Sverige och vi behöver därför benämningar som tydliggör vilken nivå av språkfärdighet som avses i respektive

¹³ 5 kap. 13 § skolförordningen

¹⁴ U2009/312/S (dnr 2008:741)

¹⁵ www.sametinget.se/54352

kurs/årskurs/nivå, t.ex. genom att knyta nivåerna till GERS-modellen. Det kan i dag vara oklart på vilken kunskapsnivå en elev med ett visst betyg i språk befinner sig.

Skolverket ser också att ämnesplanen i modersmål i gymnasieskolan, i samband med av förändringarna i grundskolans styrdokument, kan behöva anpassas så att den tydligt omfattar även minoritetsspråk och revitaliserandet av dessa språk.

På Skolverkets vägnar

Kjell Hedwall
Avdelningschef

Helena Karis
Undervisningsråd

Bilaga 1: Förslag till kursplaner och kunskapskrav i finska, jiddisch, meänkieli och romani chib inom ämnet modersmål i grundskolan, som även ska användas i specialskolan och sameskolan
Bilaga 2: Organisationer m.m. som deltagit arbetsprocessen
Bilaga 3: Remissinstanser

Bilaga 1A

2015-04-01
1 (1)
Dnr 2014:884

Kursplaner i nationella minoritetsspråken

MODERSMÅL – FINSKA

Sverigefinnar, judar, tornedalingar och romer är nationella minoriteter med flerhundraåriga anor i Sverige. Deras språk – finska, jiddisch, meänkieli och romani chib – är officiella nationella minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på den egna identiteten och stärker möjligheterna till deltagande i samhällslivet i Sverige och andra länder.

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – finska, jiddisch, meänkieli och romani chib – ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om språket samt kunskaper om minoritetens kultur. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa, skriva och samtala på det nationella minoritetsspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att möta och utveckla kunskaper om texter på språket i olika genrer. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga, språklig säkerhet i tal och skrift samt tilltro till sin förmåga att uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar sig och samspelar med andra i tal och skrift, liksom en medvetenhet om hur språkbruket varierar beroende på situation och sociala sammanhang.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Eleverna ska genom undervisningen även ges förutsättningar att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens musik, litteratur och andra estetiska uttrycksformer. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om det nationella minoritetsspråkets ursprung, utveckling och nutida status.

Genom undervisningen i modersmål – nationella minoritetsspråk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- förstå och tolka innehållet i talat språk och olika slags texter,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,
- reflektera över sociala, historiska och kulturella företeelser i miljöer där språket används, samt
- reflektera över språkets ursprung, utveckling och nutida status.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3, inom ramen för finska som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Skrivande av texter om ämnen som är välbekanta för eleverna.
- Stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.
- Alfabetet på finska samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om vardagliga företeelser och händelser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationen.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, kapitelböcker, dikter, sagor och sånger.
- Faktatexter för barn.
- Texter med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella uttrycksformer.

Språkebruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till sverigefinsk och finsk kultur.

Sverigefinska kultur

- Sverigefinnarnas kulturliv i form av musik och andra estetiska uttryck.
- Sverigefinnarnas liv i dag med utgångspunkt i deras historia och kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för finska som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Skrivande av berättande texter och faktatexter med hjälp av texternas typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Finskans grundläggande struktur med stavningsregler, böjningsmönster och meningsbyggnad.
- Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om egna och andras upplevelser samt om vardagliga företeelser och händelser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Stödord, bilder och digitala medier som hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.

Skolverket

Texter

- Berättande och poetiska texter samt faktatexter för barn och unga från olika tider och områden där finska används.
- Texter som belyser identitets- och livsfrågor samt texter som anknyter till sverigefinska och finska traditioner och kulturella uttrycksformer.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp med anknytning till sverigefinsk och finsk kultur.
- Likheter och skillnader mellan finskt talspråk och skriftspråk.

Sverigefinska kultur

- Sverigefinnarnas kulturliv i olika konstformer, till exempel musik, film och skönlitteratur.
- Den finskspråkiga befolkningens historia i Sverige.
- Några samhällsfrågor som berör sverigefinnar i dag.

I årskurs 7–9, inom ramen för finska som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att tolka och analysera texter från olika medier.
- Skrivande av olika typer av texter med hjälp av deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Finskans struktur med ordbildning, ords böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.
- Hjälpmedel för informationssökning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnen som är välbekanta för eleverna samt om aktuella händelser, tankar, känslor och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Några varieteter av talad finska.

Texter

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar och arbetsbeskrivningar. Texternas syfte, innehåll och typiska språkliga drag.
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna samt andra berättande och poetiska texter med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella uttrycksformer. Skönlitteratur som belyser identitets- och livsfrågor.

Språkbruk

- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning. Bildspråk och idiomatiska uttryck.

- Ord och begrepp med anknytning till sverigefinsk och finsk kultur.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.
- Sverigefinskan i relation till finskan i Finland.

Sverigefinsk kultur

- Traditionell och modern sverigefinsk och finsk musik samt andra estetiska uttryck.
- Finskans ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Organisationer som arbetar för att främja språket och sverigefinsk kultur.
- Några sverigefinska och finska författare och deras verk.
- Historiska och nutida levnadsvillkor och samhällsfrågor i Finland.

I årskurs 1–3, inom ramen för finska som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka ord och fraser i enkla texter.
- Skrivande av enkla presentationer, beskrivningar och meddelanden.
- Alfabetet på finska samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel intressen, personer och platser.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och dra slutsatser om innehållet i talad finska, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Språkliga företeelser som uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, dikter, sagor och sånger.
- Enkla instruerande och beskrivande texter.
- Enkla texter med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella företeelser.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till sverigefinsk och finsk kultur.

Sverigefinsk kultur

- Sverigefinnarnas kulturliv i form av musik och andra estetiska uttryck.
- Sverigefinnarnas liv i dag med utgångspunkt i deras historia och kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för finska som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka enkla texter från olika medier.

Skolverket

- Skrivande av enkla berättande texter, beskrivningar och instruktioner.
- Språkliga företeelser som stavningsregler och grammatiska strukturer i det språk eleverna möter.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel vardagliga situationer, händelser och aktiviteter.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talad finska, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Olika sätt att orientera sig i talat språk från Internet och andra medier.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, dikter, sagor och sånger.
- Enkla instruerande och beskrivande texter.
- Enkla texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter samt enkla texter med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella företeelser.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till sverigefinsk och finsk kultur.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i texter och talat språk i olika situationer.

Sverigefinsk kultur

- Sverigefinnarnas kulturliv i olika konstformer, till exempel musik, film och skönlitteratur.
- Den finskspråkiga befolkningens historia i Sverige.
- Några samhällsfrågor som berör sverigefinnar i dag.

I årskurs 7–9, inom ramen för finska som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier.
- Berättelser och beskrivningar i form av sammanhängande text.
- Språkliga företeelser som stavning, grammatiska strukturer och fasta språkliga uttryck i det språk eleverna möter.
- Olika sätt att söka och välja texter från Internet och andra medier.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp samt egna och andras erfarenheter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talad finska, till exempel med hjälp av förförståelse.

Skolverket

- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Olika sätt att söka och välja talat språk från Internet och andra medier.

Texter

- Berättelser och annan fiktion för barn och unga. Sånger och dikter.
- Instruerande och beskrivande texter. Texternas syfte, innehåll och några av deras typiska språkliga drag.
- Texter som belyser identitets- och livsfrågor samt texter med anknytning till sverigefinska och finska traditioner, kulturella företeelser och språkliga uttryckssätt.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp med anknytning till sverigefinsk och finsk kultur.
- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta samtal samt olika typer av muntliga och skriftliga framställningar.
- Likheter och skillnader mellan finskt talspråk och skriftspråk.

Sverigefinsk kultur

- Traditionell och modern sverigefinsk och finsk musik samt andra estetiska uttryck.
- Finskans ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Organisationer som arbetar för att främja språket och sverigefinsk kultur.
- Några sverigefinska och finska författare och vilka verk de är kända för.
- Historiska och nutida levnadsvillkor och samhällsfrågor i Finland.

MODERSMÅL – JIDDISCH

Sverigefinnar, judar, tornedalingar och romer är nationella minoriteter med flerhundraåriga anor i Sverige. Deras språk – finska, jiddisch, meänkieli och romani chib – är officiella nationella minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på den egna identiteten och stärker möjligheterna till deltagande i samhällslivet i Sverige och andra länder.

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – finska, jiddisch, meänkieli och romani chib – ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om språket samt kunskaper om minoritetens kultur. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa, skriva och samtala på det nationella minoritetsspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att möta och utveckla kunskaper om texter på språket i olika genrer. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga, språklig säkerhet i tal och skrift samt tilltro till sin förmåga att uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar sig och samspelar med andra i tal och skrift, liksom en medvetenhet om hur språkbruket varierar beroende på situation och sociala sammanhang.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Eleverna ska genom undervisningen även ges förutsättningar att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens musik, litteratur och andra estetiska uttrycksformer. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om det nationella minoritetsspråkets ursprung, utveckling och nutida status.

Genom undervisningen i modersmål – nationella minoritetsspråk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- förstå och tolka innehållet i talat språk och olika slags texter,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,
- reflektera över sociala, historiska och kulturella företeelser i miljöer där språket används, samt
- reflektera över språkets ursprung, utveckling och nutida status.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3, inom ramen för jiddisch som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Skrivande av texter, för hand och på dator, om ämnen som är välbekanta för eleven.
- Alfabetet i tryckstil samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om vardagliga företeelser och händelser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationen.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, kapitelböcker, rim och ramsor, sagor och sånger.
- Faktatexter för barn.
- Texter med anknytning till judiska traditioner och kulturella uttrycksformer.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till judiska helger och traditioner.

Jiddischkultur

- Sång och andra estetiska uttrycksformer i jiddischkulturen.
- Mattraditioner med anknytning till jiddischkulturen.

I årskurs 4–6, inom ramen för jiddisch som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Skrivande av berättande texter och faktatexter med hjälp av texternas typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Jiddischens grundläggande struktur med böjningsmönster och meningsbyggnad.
- Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.
- Alfabetet i skrivstil.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om egna och andras upplevelser samt om vardagliga företeelser och händelser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Stödord, bilder och digitala medier som hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.

Skolverket

Texter

- Berättande och poetiska texter samt faktatexter för barn och unga från olika tider och områden där jiddisch används.
- Texter som belyser identitets- och livsfrågor samt texter som anknyter till judiska traditioner och företeelser i jiddischkulturen.

Språkebruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp som är specifika för judiska miljöer och traditioner. Idiomatiska uttryck och ordspråk som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer.
- Likheter och skillnader mellan talad och skriven jiddisch.

Jiddischkultur

- Sång och andra estetiska uttrycksformer i jiddischkulturen.
- Levnadssätt historiskt i jiddischspråkiga samhällen samt den judiska befolkningens historia i Sverige.
- Några samhällsfrågor som berör judar i dag.

I årskurs 7–9, inom ramen för jiddisch som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att tolka och analysera texter från olika medier.
- Skrivande av olika typer av texter med hjälp av deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Jiddischens struktur med ordbildning, ords böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.
- Hjälpmiddel för informationssökning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnen som är välbekanta för eleverna samt om aktuella händelser, tankar, känslor och åsikter
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.

Texter

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar och arbetsbeskrivningar. Texternas syfte, innehåll och typiska språkliga drag.
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna samt andra berättande och poetiska texter med anknytning till jiddischkulturen. Skönlitteratur som belyser identitets- och livsfrågor.

Språkebruk

- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning. Idiomatiska uttryck och ordspråk som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer.
- Ord och begrepp med anknytning till jiddischkulturen.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man

kommunicerar.

Jiddischkultur

- Sång och teater i jiddischvärlden från början av 1900-talet, till exempel i USA.
- Jiddischens ursprung och utveckling genom kontakter med olika språk och majoritetssamhällen, samt jiddischens framtid i Sverige och andra delar av världen. Organisationer som arbetar för att främja jiddisch och jiddischkultur.
- Några jiddischförfattare och deras verk.
- Sociala, politiska och kulturella strömningar i jiddischvärlden från slutet av 1800-talet, till exempel *Bund* och jiddischlitteraturens guldålder.
- Förintelsens konsekvenser för jiddisch och jiddischkulturen.

I årskurs 1–3, inom ramen för jiddisch som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka ord och fraser i enkla texter.
- Skrivande av enkla presentationer, beskrivningar och meddelanden.
- Skrivtecknens form i tryckstil samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel intressen, personer och platser.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och dra slutsatser om innehållet i talad jiddisch, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Språkliga företeelser som uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, dikter, rim, ramsor och jiddischsånger.
- Enkla instruerande och beskrivande texter.
- Enkla texter med anknytning till jiddischkulturen.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till judiska helger och traditioner.

Jiddischkultur

- Sång och andra estetiska uttrycksformer i jiddischkulturen.
- Mattraditioner med anknytning till jiddischkulturen.

I årskurs 4–6, inom ramen för jiddisch som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka korta, enkla texter från olika medier.
- Skrivande av enkla berättande texter, beskrivningar och instruktioner.

Skolverket

- Språkliga företeelser som grammatiska strukturer i det språk eleverna möter.
- Olika sätt att orientera sig i texter från Internet och andra medier.
- Skrivande av texter, för hand och på dator, om ämnen som är välbekanta för eleverna.
- Alfabetet i tryckstil.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel vardagliga situationer, händelser och aktiviteter.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talad jiddisch, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Olika sätt att orientera sig i talat språk från Internet och andra medier.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, dikter, sagor, ordspråk och jiddischsånger.
- Enkla instruerande och beskrivande texter.
- Enkla texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter samt enkla texter med anknytning till jiddischkulturen.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp som är specifika för judiska miljöer och traditioner. Idiomatiska uttryck och ordspråk som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i texter och talat språk i olika situationer.

Jiddischkultur

- Sång och andra estetiska uttrycksformer i jiddischkulturen.
- Levnadssätt historiskt i jiddischspråkiga samhällen samt den judiska befolkningens historia i Sverige.
- Några samhällsfrågor som berör judar i dag.

I årskurs 7–9, inom ramen för jiddisch som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier.
- Berättelser och beskrivningar i form av sammanhängande text.
- Språkliga företeelser som grammatiska strukturer och fasta språkliga uttryck i det språk eleverna möter.
- Olika sätt att söka och välja texter från Internet och andra medier.
- Identifiering av bokstäver i skrivstil.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp samt egna och andras erfarenheter.

Skolverket

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talad jiddisch, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Olika sätt att söka och välja talat språk från Internet och andra medier.

Texter

- Berättelser och annan fiktion för barn och unga. Sånger, dikter och ordspråk.
- Instruerande och beskrivande texter. Texternas syfte, innehåll och några av deras typiska språkliga drag.
- Texter som belyser identitets- och livsfrågor samt texter med anknytning till jiddischkulturen.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning. Idiomatiska uttryck och ordspråk som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer.
- Ord och begrepp med anknytning till jiddischkulturen.
- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta samtal och olika typer av muntliga och skriftliga framställningar.
- Likheter och skillnader mellan talad och skriven jiddisch.

Jiddischkultur

- Sång och teater i jiddischvärlden från början av 1900-talet, till exempel i USA.
- Jiddischens ursprung och utveckling genom kontakter med olika språk och majoritetssamhällen samt jiddischens framtid i Sverige och andra delar av världen. Organisationer som arbetar för att främja jiddisch och jiddischkultur.
- Några jiddischförfattare och vilka verk de är kända för.
- Sociala, politiska och kulturella strömningar i jiddischvärlden från slutet av 1800-talet, till exempel *Bund* och jiddischlitteraturens guldålder.
- Förintelsens konsekvenser för jiddisch och jiddischkulturen.

MODERSMÅL – MEÄNKIELI

Sverigefinnar, judar, tornedalingar och romer är nationella minoriteter med flerhundraåriga anor i Sverige. Deras språk – finska, jiddisch, meänkieli och romani chib – är officiella nationella minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på den egna identiteten och stärker möjligheterna till deltagande i samhällslivet i Sverige och andra länder.

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – finska, jiddisch, meänkieli och romani chib – ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om språket samt kunskaper om minoritetens kultur. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa, skriva och samtala på det nationella minoritetsspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att möta och utveckla kunskaper om texter på språket i olika genrer. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga, språklig säkerhet i tal och skrift samt tilltro till sin förmåga att uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar sig och samspelar med andra i tal och skrift, liksom en medvetenhet om hur språkbruket varierar beroende på situation och sociala sammanhang.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Eleverna ska genom undervisningen även ges förutsättningar att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens musik, litteratur och andra estetiska uttrycksformer. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om det nationella minoritetsspråkets ursprung, utveckling och nutida status.

Genom undervisningen i modersmål – nationella minoritetsspråk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- förstå och tolka innehållet i talat språk och olika slags texter,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,
- reflektera över sociala, historiska och kulturella företeelser i miljöer där språket används, samt
- reflektera över språkets ursprung, utveckling och nutida status.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3, inom ramen för meänkieli som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Skrivande av texter om ämnen som är välbekanta för eleverna.
- Stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.
- Alfabetet på meänkieli samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om vardagliga företeelser och händelser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationen.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, kapitelböcker, sagor, sägner, rim och ramsor.
- Faktatexter för barn.
- Texter med anknytning till tornedalsk kultur.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till tornedalsk kultur, till exempel Ortsnamn och naturbegrepp.

Tornedalsk kultur

- Tornedalingarnas liv i dag med utgångspunkt i historia och kulturarv. Högtider och traditioner under året.
- Tornedalskt kulturarv, till exempel i form av lekar, musik och andra estetiska uttryck.

I årskurs 4–6, inom ramen för meänkieli som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Skrivande av berättande texter och faktatexter med hjälp av texternas typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Meänkielis grundläggande struktur med stavningsregler, böjningsmönster och meningsbyggnad.
- Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om egna och andras upplevelser samt om vardagliga företeelser och händelser.

Skolverket

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Stödord, bilder och digitala medier som hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.

Texter

- Berättande och poetiska texter samt faktatexter för barn och unga.
- Texter som belyser identitets- och livsfrågor, samt texter som har anknytning till tornedalingarsk kultur.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp med anknytning till tornedalsk kultur, till exempel ord som beskriver matkultur och hantverk.

Tornedalsk kultur

- Tornedalingarnas liv i dag med utgångspunkt i historia och kulturarv. Personer och händelser som har påverkat tornedalsk kultur och historia.
- Tornedalskt kulturarv i form av matkultur, hantverk och andra estetiska uttryck.
- Några samhällsfrågor som berör tornedalingar i dag.

I årskurs 7–9, inom ramen för meänkieli som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att tolka och analysera texter från olika medier.
- Skrivande av olika typer av texter med hjälp av deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Meänkielis struktur med ordbildning, ords böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.
- Hjälpmedel för informationssökning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnen som är välbekanta för eleverna, samt om aktuella händelser, tankar, känslor och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Olika varieteter av talad meänkieli.

Texter

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar och arbetsbeskrivningar. Texternas syfte, innehåll och typiska språkliga drag.
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna samt andra berättande och poetiska texter med anknytning till tornedalsk kultur. Skönlitteratur som belyser identitets- och livsfrågor.

Språkbruk

Skolverket

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning. Bildspråk och idiomatiska uttryck.
- Ord och begrepp för traditioner, näringar och samhällsstrukturer som anknyter till tornedalskt kulturarv.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.
- Likheter och skillnader mellan olika varieteter av meänkieli.

Tornedalsk kultur

- Traditionell och modern tornedalsk musik samt andra estetiska uttryck.
- Meänkielis ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Den tornedalska kulturens villkor i relation till majoritetssamhället under olika tider. Organisationer som arbetar för att främja meänkieli och den tornedalska kulturen.
- Några tornedalska författare och deras verk.
- Tornedalingarnas liv i dag med utgångspunkt i historia och kulturarv. Traditionella och nutida näringar, till exempel jord- och skogsbruk, koncessionsrenskötsel och turism.

I årskurs 1–3, inom ramen för meänkieli som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka ord och fraser i enkla texter.
- Skrivande av enkla presentationer, beskrivningar och meddelanden.
- Alfabetet på meänkieli samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel intressen, personer och platser.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och dra slutsatser om innehållet i talad meänkieli, till exempel med hjälp av förförståelse
- Språkliga företeelser som uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, sagor, sägner, rim och ramsor.
- Enkla instruerande och beskrivande texter.
- Enkla texter med anknytning till tornedalsk kultur.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till tornedalsk kultur, till exempel Ortsnamn och naturbegrepp.

Skolverket

Tornedalsk kultur

- Tornedalingarnas liv i dag med utgångspunkt i historia och kulturarv. Högtider och traditioner under året.
- Tornedalskt kulturarv, till exempel i form av lekar, musik och andra estetiska uttryck.

I årskurs 4–6, inom ramen för meänkieli som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka enkla texter från olika medier.
- Skrivande av enkla berättande texter, beskrivningar och instruktioner.
- Språkliga företeelser som stavningsregler och grammatiska strukturer i det språk eleverna möter.
- Olika sätt att orientera sig i texter från Internet och andra medier.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel vardagliga situationer, händelser och aktiviteter.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talad meänkieli, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Olika sätt att orientera sig i talat språk från Internet och andra medier.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av skönlitteratur, sagor, sägner, rim och ramsor.
- Enkla instruerande och beskrivande texter.
- Enkla texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter, samt enkla texter med anknytning till tornedalsk kultur.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till tornedalsk kultur, till exempel ord som beskriver matkultur och hantverk.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i texter och talat språk i olika situationer.

Tornedalsk kultur

- Tornedalingarnas liv i dag med utgångspunkt i historia och kulturarv. Personer och händelser som har påverkat tornedalsk kultur och historia.
- Tornedalskt kulturarv i form av matkultur, hantverk och andra estetiska uttryck.
- Några samhällsfrågor som berör tornedalingar i dag.

I årskurs 7–9, inom ramen för meänkieli som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier.
- Berättelser och beskrivningar i form av sammanhängande text.
- Språkliga företeelser som stavning, grammatiska strukturer och fasta språkliga uttryck i det språk eleverna möter.
- Olika sätt att söka och välja texter från Internet och andra medier.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp samt egna och andras erfarenheter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talad meänkieli, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Olika sätt att söka och välja talat språk från Internet och andra medier.

Texter

- Berättelser och annan fiktion för barn och unga. Sånger och dikter.
- Instruerande och beskrivande texter. Texternas syfte, innehåll och några av deras typiska språkliga drag.
- Texter som belyser identitets- och livsfrågor samt andra texter med anknytning till tornedalsk kultur.

Språkebruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp för traditioner, näringar och samhällsstrukturer som anknyter till tornedalskt kulturarv.
- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta ett samtal samt olika typer av muntliga och skriftliga framställningar.

Tornedalsk kultur

- Traditionell och modern tornedalsk musik samt andra estetiska uttryck.
- Meänkielis ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Den tornedalska kulturens villkor i relation till majoritetssamhället under olika tider. Organisationer som arbetar för att främja meänkieli och tornedalsk kultur.
- Några tornedalska författare och vilka verk de är kända för.
- Tornedalingarnas liv i dag med utgångspunkt i historia och kulturarv. Traditionella och nutida näringar, till exempel jord- och skogsbruk, koncessionsrenskötsel och turism.

MODERSMÅL – ROMANI CHIB

Sverigefinnar, judar, tornedalingar och romer är nationella minoriteter med flerhundraåriga anor i Sverige. Deras språk – finska, jiddisch, meänkieli och romani chib – är officiella nationella minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på den egna identiteten och stärker möjligheterna till deltagande i samhällslivet i Sverige och andra länder.

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – finska, jiddisch, meänkieli och romani chib – ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om språket samt kunskaper om minoritetens kultur. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa, skriva och samtala på det nationella minoritetsspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att möta och utveckla kunskaper om texter på språket i olika genrer. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga, språklig säkerhet i tal och skrift samt tilltro till sin förmåga att uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar sig och samspelar med andra i tal och skrift, liksom en medvetenhet om hur språkbruket varierar beroende på situation och sociala sammanhang.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Eleverna ska genom undervisningen även ges förutsättningar att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens musik, litteratur och andra estetiska uttrycksformer. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om det nationella minoritetsspråkets ursprung, utveckling och nutida status.

Genom undervisningen i modersmål – nationella minoritetsspråk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- förstå och tolka innehållet i talat språk och olika slags texter,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,
- reflektera över sociala, historiska och kulturella företeelser i miljöer där språket används, samt
- reflektera över språkets ursprung, utveckling och nutida status.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3, inom ramen för romani chib som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Alfabetet på romani chib samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal Skrivande av texter om ämnen som är välbekanta för eleverna.
- Stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.
- om vardagliga företeelser och händelser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationen.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, kapitelböcker, dikter, sagor och sånger.
- Faktatexter för barn.
- Texter med anknytning till romska traditioner och kulturella uttrycksformer.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till romska miljöer, till exempel ord för högtider, religiösa traditioner, romska traditionella dräkter och släktbenämningar.

Romska kultur

- Traditioner och högtider inom olika romska grupper.
- Romska kulturarv, till exempel i form av hantverkstraditioner.
- Språkområden där elevernas varieteter av romani chib talas.

I årskurs 4–6, inom ramen för romani chib som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Skrivande av berättande texter och faktatexter med hjälp av texternas typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Romani chibs grundläggande struktur med stavningsregler, böjningsmönster och meningsbyggnad.
- Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om egna och andras upplevelser samt om vardagliga företeelser och händelser.

Skolverket

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Stödord, bilder och digitala medier som hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.

Texter

- Berättande och poetiska texter samt faktatexter för barn och unga från olika tider och områden där romani chib används.
- Texter som belyser identitets- och livsfrågor samt texter som anknyter till romska traditioner och kulturella uttrycksformer.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp med anknytning till romsk kultur.
- Likheter och skillnader mellan talad och skriven romani chib.

Romsk kultur

- Romers levnadsvillkor i dag och genom historien i Sverige och andra delar av världen
- Traditionell och modern romsk matkultur, musik och dans.
- Några samhällsfrågor som berör romer i dag.

I årskurs 7–9, inom ramen för romani chib som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att tolka och analysera texter från olika medier.
- Skrivande av olika typer av texter med hjälp av deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Romani chibs struktur med ordbildning, ords böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.
- Hjälpmedel för informationssökning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnen som är välbekanta för eleverna samt om aktuella händelser, tankar, känslor och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Olika varieteter av talad romani chib.

Texter

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar och arbetsbeskrivningar. Texternas syfte, innehåll och typiska språkliga drag.
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna samt andra berättande och poetiska texter med anknytning till romska traditioner och företeelser. Skönlitteratur som belyser identitets- och livsfrågor.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning. Bildspråk och idiomatiska uttryck.
- Ord och begrepp med anknytning till romsk kultur.

- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.
- Några likheter och skillnader mellan olika varieteter av romani chib.

Romske kultur

- Romskt kulturarv i form av litteratur, musik och andra estetiska uttrycksformer.
- Romani chibs ursprung, utveckling och framtid. Den romska kulturens villkor i relation till olika majoritetssamhällen under olika tider. Organisationer som arbetar för att främja språket och den romska kulturen.
- Några romska författare och deras verk.
- Några samhällsfrågor som berör romer i dag.

I årskurs 1–3, inom ramen för romani chib som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka ord och fraser i enkla texter.
- Skrivande av enkla presentationer, beskrivningar och meddelanden.
- Alfabetet på romani chib samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel intressen, personer och platser.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och dra slutsatser om innehållet i talad romani chib, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Språkliga företeelser som uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, dikter, sagor och sånger.
- Enkla instruerande och beskrivande texter.
- Enkla texter med anknytning till romska traditioner och kulturella uttrycksformer.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till romska miljöer, till exempel ord för högtider, religiösa traditioner, romska traditionella dräkter och släktbenämningar.

Romske kultur

- Traditioner och högtider inom olika romska grupper.
- Romskt kulturarv, till exempel i form av hantverkstraditioner.
- Språkområden där elevernas varieteter av romani chib talas.

I årskurs 4–6, inom ramen för romani chib som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka enkla texter från olika medier.

Skolverket

- Skrivande av enkla berättande texter, beskrivningar och instruktioner. Språkliga företeelser som stavningsregler och grammatiska strukturer i det språk eleverna möter.
- Olika sätt att orientera sig i texter från Internet och andra medier.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel vardagliga situationer, händelser och aktiviteter.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talad romani chib, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Olika sätt att orientera sig i talat språk från Internet och andra medier.

Texter

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, dikter, sagor och sånger.
- Enkla instruerande och beskrivande texter.
- Enkla texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter samt enkla texter med anknytning till romska traditioner och kulturella uttrycksformer.

Språkebruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp med anknytning till romsk kultur.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i texter och talat språk i olika situationer.

Romsk kultur

- Romers levnadsvillkor i dag och genom historien i Sverige och andra delar av världen.
- Traditionell och modern romsk matkultur, musik och dans.
- Några samhällsfrågor som berör romer i dag.

I årskurs 7–9, inom ramen för romani chib som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier.
- Berättelser och beskrivningar i form av sammanhängande text.
- Språkliga företeelser som stavning, grammatiska strukturer och fasta språkliga uttryck i det språk eleverna möter.
- Olika sätt att söka och välja texter från Internet och andra medier.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp samt egna och andras erfarenheter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talad romani chib, till exempel med hjälp av förförståelse.
- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.

Skolverket

- Olika sätt att söka och välja talat språk från Internet och andra medier.

Texter

- Berättelser och annan fiktion för barn och unga. Sånger och dikter.
- Instruerande och beskrivande texter. Texternas syfte, innehåll och några av deras typiska språkliga drag.
- Texter som belyser identitets- och livsfrågor samt texter med anknytning till romska traditioner och kulturella företeelser.

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp med anknytning till romsk kultur.
- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta samtal samt olika typer av muntliga och skriftliga framställningar.
- Likheter och skillnader mellan talad och skriven romani chib.

Romsk kultur

- Romskt kulturarv i form av litteratur, musik och andra estetiska uttrycksformer.
- Romani chibs ursprung, utveckling och framtid. Den romska kulturens villkor i relation till olika majoritetssamhällen under olika tider. Organisationer som arbetar för att främja språket och den romska kulturen.
- Några romska författare och vilka verk de är kända för.
- Några samhällsfrågor som berör romer i dag.

Bilaga 1B

2015-04-01
1 (1)
Dnr 2014:884

Kunskapskrav i nationella minoritetsspråken

Kunskapskrav

Inom ramen för finska som förstaspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **till viss del** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga framställningar med **i huvudsak** fungerande struktur, innehåll och språk samt **viss** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **i huvudsak** fungerande sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **begripligt** innehåll och **viss** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och **enkel** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av sakprosatexter med **i huvudsak** fungerande struktur, **enkla** beskrivningar, egna formuleringar och **viss** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **enkla, kronologiska** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till sammanhanget visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **till viss del** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk, och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **enkelt** sätt. Dessutom kan eleven på ett **i huvudsak fungerande** sätt söka och välja ut information ur sakprosatexter.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att ge **enkla** beskrivningar av sverigefinnarnas kulturliv i olika konstformer. Eleven kan också föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om sverigefinnarnas historia och om några samhällsfrågor som berör gruppen i dag.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **relativt väl** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **utvecklade** muntliga framställningar med **relativt väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **relativt god** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **ändamålsenligt** sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **relativt tydligt** innehåll och **relativt god** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **relativt god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **utvecklade** gestaltande beskrivningar och **utvecklade** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av sakprosatexter med **relativt väl** fungerande struktur, **utvecklade** beskrivningar, egna formuleringar och **relativt god** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **utvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **relativt god** koppling till sammanhanget visar eleven **god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **relativt väl** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **utvecklat** sätt. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt** sätt söka och välja ut information ur sakprosatexter.

Eleven har **goda** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att ge **utvecklade** beskrivningar av sverigefinnarnas kulturliv i olika konstformer. Eleven kan också föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om sverigefinnarnas historia och om några samhällsfrågor som berör gruppen i dag.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **väl** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga framställningar med **väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **god** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **tydligt** innehåll och **god** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och **välutvecklad** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av sakprosatexter med **väl** fungerande struktur, **välutvecklade** beskrivningar, egna formuleringar och **god** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **god** koppling till sammanhanget visar eleven **mycket god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **väl** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **välutvecklat** sätt. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt söka och välja ut information ur sakprosatexter.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att ge **välutvecklade** beskrivningar av sverigefinnarnas kulturliv i olika konstformer. Eleven kan också föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om sverigefinnarnas historia och om några samhällsfrågor som berör gruppen i dag.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **enkla** och sakliga argument på ett sätt som **till viss del** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga framställningar med **i huvudsak** fungerande struktur, innehåll och språk samt **viss** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **i huvudsak** fungerande sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **viss** språklig variation och **enkel** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **enkel** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **i huvudsak** fungerande struktur, **enkla** beskrivningar och förklaringar samt **enkelt** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **enkla** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om **tydligt framträdande** budskap i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **i huvudsak** fungerande sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Vidare ger eleven exempel på hur finska i Sverige skiljer sig från finska i Finland. Eleven för också **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om levnadsvillkor och samhällsfrågor i Finland under olika tider. Dessutom ger eleven **enkla** beskrivningar av sverigefinsk och finsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **utvecklade** och sakliga argument på ett sätt som **relativt väl** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **utvecklade** muntliga framställningar med **relativt väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **relativt god** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspekar på ett **ändamålsenligt** sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **relativt god** språklig variation och **utvecklade** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **relativt god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **utvecklade** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **utvecklade** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **relativt väl** fungerande struktur, **utvecklade** beskrivningar och förklaringar samt **utvecklat** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **utvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **relativt god** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna** i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **goda** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Vidare ger eleven exempel på hur finska i Sverige skiljer sig från finska i Finland.

Eleven för också **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om levnadsvillkor och samhällsfrågor i Finland under olika tider. Dessutom ger eleven **utvecklade** beskrivningar av sverigefinsk och finsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **välutvecklade** och sakliga argument på ett sätt som **väl** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga framställningar med **väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **god** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **god** språklig variation och **välutvecklade** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **välutvecklade** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **väl fungerande** struktur, **välutvecklade** beskrivningar och förklaringar samt **välutvecklade** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **god** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **mycket god** läsförståelse. Dessutom kan eleven utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna eller är dolda** i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Vidare ger eleven exempel på hur finska i Sverige skiljer sig från finska i Finland. Eleven för också **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om levnadsvillkor och samhällsfrågor i Finland under olika tider. Dessutom ger eleven **välutvecklade** beskrivningar av sverigefinsk och finsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Inom ramen för finska som andraspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **vanliga ord och enkla fraser** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i mycket enkel form** redogöra för innehållet samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** för lyssnande och läsning. Eleven kan orientera sig i texter och talat språk av enkel karaktär från olika medier samt **med viss relevans** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att ge **enkla** beskrivningar av sverigefinnarnas kulturliv i olika konstformer. Eleven kan också föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om sverigefinnarnas historia och om några samhällsfrågor som berör gruppen i dag.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta tydliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i mycket enkel form** redogöra för innehåll och detaljer samt genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan orientera sig i texter och talat språk av enkel karaktär från olika medier samt **på ett relevant sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och relativt tydligt med fraser och meningar**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **några olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **goda** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att ge **utvecklade** beskrivningar av sverigefinnarnas kulturliv i olika konstformer. Eleven kan också föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om sverigefinnarnas historia och om några samhällsfrågor som berör gruppen i dag.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta väsentliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för innehåll och detaljer samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det

talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan orientera sig i texter och talat språk av enkel karaktär från olika medier samt **på ett relevant och effektivt sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **flera olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att ge **välutvecklade** beskrivningar av sverigefinnarnas kulturliv i olika konstformer. Eleven kan också föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om sverigefinnarnas historia och om några samhällsfrågor som berör gruppen i dag.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **det mest väsentliga av innehållet** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för och kommentera innehållet samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär från olika medier samt **med viss relevans** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och begripligt med fraser och meningar**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Eleven för också **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om levnadsvillkor och samhällsfrågor i Finland under olika tider. Dessutom ger eleven **enkla** beskrivningar av sverigefinsk och finsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta tydliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom

att i **enkel form** redogöra för och kommentera innehåll **och detaljer** samt även genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven i **viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär från olika medier samt **på ett relevant sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och relativt tydligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **några olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **goda** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Eleven för också **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om levnadsvillkor och samhällsfrågor i Finland under olika tider. Dessutom ger eleven **utvecklade** beskrivningar av sverigefinsk och finsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **helheten och uppfatta väsentliga detaljer i** tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **översiktligt** redogöra för och kommentera innehåll **och detaljer** samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven i **viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär från olika medier samt **på ett relevant och effektivt sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och relativt sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar samt i någon mån anpassat till syfte, mottagare och situation**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **flera olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om samhälle, historia och kultur i sverigefinsk kontext. Eleven visar det genom att föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Eleven för också **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om levnadsvillkor och samhällsfrågor i Finland under olika tider. Dessutom ger eleven **välutvecklade** beskrivningar av sverigefinsk och finsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav

Inom ramen för jiddisch som förstaspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **till viss del** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga framställningar med **i huvudsak** fungerande struktur, innehåll och språk samt **viss** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **i huvudsak** fungerande sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **begripligt** innehåll och **viss** språklig variation, för hand och med hjälp av digitala hjälpmedel. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och **enkel** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **i huvudsak** fungerande struktur, **enkla** beskrivningar, egna formuleringar och **viss** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **enkla, kronologiska** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till sammanhanget visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **till viss del** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **enkelt** sätt. Dessutom kan eleven på ett **i huvudsak fungerande** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om jiddischkultur och visar det genom att ge **enkla** beskrivningar av sång och andra estetiska uttryck i jiddischkulturen. Eleven för också **enkla** resonemang om hur människor levde förr i jiddischspråkiga samhällen med **viss** koppling till språkliga uttryck som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer. Dessutom kan eleven föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om den judiska befolkningens historia i Sverige och några samhällsfrågor som berör judar i dag.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **relativt väl** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **utvecklade** muntliga framställningar med **relativt väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **relativt god** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **ändamålsenligt** sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **relativt tydligt** innehåll och **relativt god** språklig variation, för hand och med hjälp av digitala hjälpmedel. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **relativt god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **utvecklade** gestaltande beskrivningar och **utvecklade** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **relativt väl** fungerande struktur, **utvecklade** beskrivningar, egna formuleringar och **relativt god** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **utvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **relativt god** koppling till sammanhanget visar eleven **god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **relativt väl** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **utvecklat** sätt. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven har **goda** kunskaper om jiddischkultur och visar det genom att ge **utvecklade** beskrivningar av sång och andra estetiska uttryck i jiddischkulturen. Eleven för också **utvecklade** resonemang om hur människor levde förr i jiddischspråkiga samhällen med **relativt god** koppling till språkliga uttryck som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer. Dessutom kan eleven föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om den judiska befolkningens historia i Sverige och några samhällsfrågor som berör judar i dag.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **väl** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga framställningar med **väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **god** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **tydligt** innehåll och **god** språklig variation, för hand och med hjälp av digitala hjälpmedel. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och **välutvecklad** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **väl** fungerande struktur, **välutvecklade** beskrivningar, egna formuleringar och **god** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **god** koppling till sammanhanget visar eleven **mycket god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **väl** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **välutvecklat** sätt. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om jiddischkultur och visar det genom att ge **välutvecklade** beskrivningar av sång och andra estetiska uttryck i jiddischkulturen. Eleven för också **välutvecklade** resonemang om hur människor levde förr i jiddischspråkiga samhällen med **god** koppling till språkliga uttryck som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer. Dessutom kan eleven föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om den judiska befolkningens historia i Sverige och några samhällsfrågor som berör judar i dag.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **enkla** och sakliga argument på ett sätt som **till viss del** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga framställningar med **i huvudsak** fungerande struktur,

innehåll och språk samt **viss** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **i huvudsak** fungerande sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **viss** språklig variation och **enkel** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **enkel** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **i huvudsak fungerande** struktur, **enkla** beskrivningar och förklaringar samt **enkelt** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **enkla** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om **tydligt framträdande** budskap i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **i huvudsak fungerande** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om jiddisch och jiddischkultur. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven kan också ge **enkla** beskrivningar av betydelsefulla sociala, politiska och kulturella strömningar och uttryck i olika delar av jiddischvärlden under olika tider. Dessutom kan eleven på ett **enkelt** sätt redogöra för innehåll och budskap i några litterära verk och sånger.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **utvecklade** och sakliga argument på ett sätt som **relativt väl** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **utvecklade** muntliga framställningar med **relativt väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **relativt god** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **ändamålsenligt** sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **relativt god** språklig variation och **utvecklade** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **relativt god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **utvecklade** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **utvecklade** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **relativt väl** fungerande struktur, **utvecklade** beskrivningar och förklaringar samt **utvecklat** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **utvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **relativt god** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna** i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **goda** kunskaper om jiddisch och jiddischkultur. Eleven visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven kan också ge **utvecklade** beskrivningar av betydelsefulla sociala, politiska och kulturella strömningar och uttryck i olika delar av jiddischvärlden under olika tider. Dessutom kan eleven på ett **utvecklat** sätt redogöra för innehåll och budskap i några litterära verk och sånger.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **välutvecklade** och sakliga argument på ett sätt som **väl** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga framställningar med **väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **god** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **god** språklig variation och **välutvecklad** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **välutvecklad** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **väl fungerande** struktur, **välutvecklade** beskrivningar och förklaringar samt **välutvecklat** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **god** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **mycket god** läsförståelse. Dessutom kan eleven utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna eller är dolda** i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om jiddisch och jiddischkultur. Eleven visar det genom att föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven kan också ge **välutvecklade** beskrivningar av betydelsefulla sociala, politiska och kulturella strömningar och uttryck i olika delar av jiddischvärlden under olika tider. Dessutom kan eleven på ett **välutvecklat** sätt redogöra för innehåll och budskap i några litterära verk och sånger.

Inom ramen för jiddisch som andraspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **vanliga ord och enkla fraser** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i mycket enkel form** redogöra för innehållet samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja texter och talat

språk av enkel karaktär och från olika medier samt **med viss relevans** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser**. I skriftliga framställningar kan eleven, med tryckstil, **med viss säkerhet** skriva **enstaka ord och fraser** för hand och med hjälp av digitala hjälpmedel. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om jiddischkultur och visar det genom att ge **enkla** beskrivningar av sång och andra estetiska uttryck i jiddischkulturen. Eleven för också **enkla** resonemang om hur människor levde förr i jiddischspråkiga samhällen med **viss** koppling till språkliga uttryck som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer. Dessutom kan eleven föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om den judiska befolkningens historia i Sverige och några samhällsfrågor som berör judar i dag.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta tydliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i mycket enkel form** redogöra för innehåll och detaljer samt genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och relativt tydligt med fraser och meningar**. I skriftliga framställningar kan eleven, med tryckstil, skriva **ord, fraser och meningar** för hand och med hjälp av digitala hjälpmedel. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **några olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **goda** kunskaper om jiddischkultur och visar det genom att ge **utvecklade** beskrivningar av sång och andra estetiska uttryck i jiddischkulturen. Eleven för också **utvecklade** resonemang om hur människor levde förr i jiddischspråkiga samhällen med **relativt god** koppling till språkliga uttryck som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer. Dessutom kan eleven föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om den judiska befolkningens historia i Sverige och några samhällsfrågor som berör judar i dag.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta väsentliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för innehåll och detaljer samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant och effektivt sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande**. I skriftliga framställningar kan eleven, med tryckstil, skriva **ord, fraser och meningar** för hand och med hjälp av digitala hjälpmedel. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **flera olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om jiddischkultur och visar det genom att ge **välutvecklade** beskrivningar av sång och andra estetiska uttryck i jiddischkulturen. Eleven för också **välutvecklade** resonemang om hur människor levde förr i jiddischspråkiga samhällen med **god** koppling till språkliga uttryck som belyser judiska normer och värderingar, företeelser och uttrycksformer. Dessutom kan eleven föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om den judiska befolkningens historia i Sverige och några samhällsfrågor som berör judar i dag.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **det mest väsentliga av innehållet** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för och kommentera innehållet samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **med viss relevans** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och begripligt med fraser och meningar**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om jiddisch och jiddischkultur. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven kan också ge **enkla** beskrivningar av betydelsefulla sociala, politiska och kulturella strömningar och uttryck i olika delar av jiddischvärlden under olika tider. Dessutom kan eleven på ett **enkelt** sätt redogöra för innehåll och budskap i några litterära verk och sånger.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta tydliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för och kommentera innehåll **och detaljer** samt även genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och relativt tydligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **några olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **goda** kunskaper om jiddisch och jiddischkultur. Eleven visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven kan också ge **utvecklade** beskrivningar av betydelsefulla sociala, politiska och kulturella strömningar och uttryck i olika delar av jiddischvärlden under olika tider. Dessutom kan eleven på ett **utvecklat** sätt redogöra för innehåll och budskap i några litterära verk och sånger.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **helheten och uppfatta väsentliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **översiktligt** redogöra för och kommentera innehåll **och detaljer** samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant och effektivt sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och relativt sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar samt i någon mån anpassat till syfte, mottagare och situation**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **flera olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om jiddisch och jiddischkultur. Eleven visar det genom att föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven kan också ge **välutvecklade** beskrivningar av betydelsefulla sociala, politiska och kulturella strömningar och uttryck i olika delar av jiddischvärlden under olika tider. Dessutom kan eleven på ett **välutvecklat** sätt redogöra för innehåll och budskap i några litterära verk och sånger.

Kunskapskrav

Inom ramen för meänkieli som förstaspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **till viss del** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga framställningar med **i huvudsak** fungerande struktur, innehåll och språk samt **viss** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **i huvudsak** fungerande sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **begripligt** innehåll och **viss** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och **enkel** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **i huvudsak** fungerande struktur, **enkla** beskrivningar, egna formuleringar och **viss** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **enkla, kronologiska** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till sammanhanget visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **till viss del** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk, och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **enkelt** sätt. Dessutom kan eleven på ett **i huvudsak fungerande** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven visar **grundläggande** kunskaper om tornedalsk kultur genom att ge **enkla** beskrivningar av betydelsefulla traditioner och kulturella uttryck. Eleven kan också föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om hur personer och händelser har påverkat tornedalsk kultur och historia samt om några samhällsfrågor som berör tornedalingar i dag.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **relativt väl** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **utvecklade** muntliga framställningar med **relativt väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **relativt god** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **ändamålsenligt** sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **relativt tydligt** innehåll och **relativt god** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **relativt god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **utvecklade** gestaltande beskrivningar och **utvecklad** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **relativt väl** fungerande struktur, **utvecklade** beskrivningar, egna formuleringar och **relativt god** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **utvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **relativt god** koppling till sammanhanget visar eleven **god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **relativt väl** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk, och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **utvecklat** sätt. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven visar **goda** kunskaper om tornedalsk kultur genom att ge **utvecklade** beskrivningar av betydelsefulla traditioner och kulturella uttryck. Eleven kan också föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om hur personer och händelser har påverkat tornedalsk kultur och historia samt om några samhällsfrågor som berör tornedalingar i dag.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **väl** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga framställningar med **väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **god** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **tydligt** innehåll och **god** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och **välutvecklad** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **väl** fungerande struktur, **välutvecklade** beskrivningar, egna formuleringar och **god** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **god** koppling till sammanhanget visar eleven **mycket god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **väl** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk, och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **välutvecklat** sätt. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om tornedalsk kultur genom att ge **välutvecklade** beskrivningar av betydelsefulla traditioner och kulturella uttryck. Eleven kan också föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om hur personer och händelser har påverkat tornedalsk kultur och historia samt om några samhällsfrågor som berör tornedalingar i dag.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **enkla** och sakliga argument på ett sätt som **till viss del** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga framställningar med **i huvudsak**

fungerande struktur, innehåll och språk samt med **viss** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **i huvudsak** fungerande sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **viss** språklig variation och **enkel** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **enkel** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **i huvudsak fungerande** struktur, **enkla** beskrivningar och förklaringar samt **enkelt** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **enkla** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om **tydligt framträdande** budskap i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **i huvudsak fungerande** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om meänkieli och tornedalsk kultur. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Vidare ger eleven exempel på likheter och skillnader mellan olika varieteter av meänkieli. Eleven för också **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om traditionella och nutida näringar samt om villkoren för den tornedalska kulturen under olika tider. Dessutom ger eleven **enkla** beskrivningar av tornedalsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **utvecklade** och sakliga argument på ett sätt som **relativt väl** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **utvecklade** muntliga framställningar med **relativt väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **relativt god** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **ändamålsenligt** sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **relativt god** språklig variation och **utvecklade** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **relativt god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **utvecklade** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **utvecklade** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **relativt väl** fungerande struktur, **utvecklade** beskrivningar och förklaringar samt **utvecklade** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **utvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **relativt god** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande**

och budskap som kan läsas mellan raderna i olika verk. Dessutom kan eleven på ett ändamålsenligt sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **goda** kunskaper om meänkieli och tornedalsk kultur. Eleven visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Vidare ger eleven exempel på likheter och skillnader mellan olika varieteter av meänkieli. Eleven för också **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om traditionella och nutida näringar samt om villkoren för den tornedalska kulturen under olika tider. Dessutom ger eleven **utvecklade** beskrivningar av tornedalsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **välutvecklade** och sakliga argument på ett sätt som **väl** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga framställningar med **väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt med **god** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **god** språklig variation och **välutvecklade** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **välutvecklade** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **väl fungerande** struktur, **välutvecklade** beskrivningar och förklaringar samt **välutvecklade** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar i texterna med **god** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **mycket god** läsförståelse. Dessutom kan eleven utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna eller är dolda** i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om meänkieli och tornedalsk kultur. Eleven visar det genom att föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Vidare ger eleven exempel på likheter och skillnader mellan olika varieteter av meänkieli. Eleven för också **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om traditionella och nutida näringar samt om villkoren för den tornedalska kulturen under olika tider. Dessutom ger eleven **välutvecklade** beskrivningar av tornedalsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Inom ramen för meänkieli som andraspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **vanliga ord och enkla fraser** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i mycket enkel form** redogöra för innehållet samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **med viss relevans** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven visar **grundläggande** kunskaper om tornedalsk kultur genom att ge **enkla** beskrivningar av betydelsefulla traditioner och kulturella uttryck. Eleven kan också föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om hur personer och händelser har påverkat tornedalsk kultur och historia samt om några samhällsfrågor som berör tornedalingar i dag.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta tydliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i mycket enkel form** redogöra för innehåll och detaljer samt genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och relativt tydligt med fraser och meningar**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **några olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven visar **goda** kunskaper om tornedalsk kultur genom att ge **utvecklade** beskrivningar av betydelsefulla traditioner och kulturella uttryck. Eleven kan också föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om hur personer och händelser har påverkat tornedalsk kultur och historia samt om några samhällsfrågor som berör tornedalingar i dag.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta väsentliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för innehåll och detaljer samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant och effektivt sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **flera olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om tornedalsk kultur genom att ge **välutvecklade** beskrivningar av betydelsefulla traditioner och kulturella uttryck. Eleven kan också föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om hur personer och händelser har påverkat tornedalsk kultur och historia samt om några samhällsfrågor som berör tornedalingar i dag.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **det mest väsentliga av innehållet** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för och kommentera innehållet samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **med viss relevans** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och begripligt med fraser och meningar**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om meänkieli och tornedalsk kultur. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Eleven för också **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om traditionella och nutida näringar samt om villkoren för den tornedalska kulturen under olika tider. Dessutom ger eleven **enkla** beskrivningar av tornedalsk musik samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta tydliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för och kommentera innehåll **och detaljer** samt även genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och relativt tydligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **några olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **goda** kunskaper om meänkieli och tornedalsk kultur. Eleven visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Eleven för också **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om traditionella och nutida näringar samt om villkoren för den tornedalska kulturen under olika tider. Dessutom ger eleven **utvecklade** beskrivningar av tornedalsk musik, samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **helheten och uppfatta väsentliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **översiktligt** redogöra för och kommentera innehåll **och detaljer** samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant och effektivt sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och relativt sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar samt i någon mån anpassat**

till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **flera olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om meänkieli och tornedalsk kultur. Eleven visar det genom att föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige. Eleven för också **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om traditionella och nutida näringar samt om villkoren för den tornedalska kulturen under olika tider. Dessutom ger eleven **välutvecklade** beskrivningar av tornedalsk musik, samt av några litterära verk och andra estetiska uttryck.

Kunskapskrav

Inom ramen för romani chib som förstaspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **till viss del** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga framställningar med **i huvudsak** fungerande struktur, innehåll och språk samt **viss** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **i huvudsak** fungerande sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **begripligt** innehåll och **viss** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och **enkel** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **i huvudsak** fungerande struktur, **enkla** beskrivningar, egna formuleringar och **viss** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **enkla, kronologiska** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till sammanhanget visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **till viss del** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **enkelt** sätt. Dessutom kan eleven på ett **i huvudsak fungerande** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om romsk kultur och visar det genom att ge **enkla** beskrivningar av estetiska uttryck i den romska kulturen. Eleven för också **enkla** resonemang om romers levnadsvillkor i Sverige och andra delar av världen under olika tider. Dessutom kan eleven föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om några samhällsfrågor som berör romer i dag.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **relativt väl** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **utvecklade** muntliga framställningar med **relativt väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **relativt god** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **ändamålsenligt** sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **relativt tydligt** innehåll och **relativt god** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **relativt god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **utvecklade** gestaltande beskrivningar och **utvecklade** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **relativt väl** fungerande struktur, **utvecklade** beskrivningar, egna formuleringar och **relativt god** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **utvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar

med **relativt god** koppling till sammanhanget visar eleven **god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **relativt väl** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **utvecklat** sätt. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven har **goda** kunskaper om romsk kultur och visar det genom att ge **utvecklade** beskrivningar av estetiska uttryck i den romska kulturen. Eleven för också **utvecklade** resonemang om romers levnadsvillkor i Sverige och andra delar av världen under olika tider. Dessutom kan eleven föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om några samhällsfrågor som berör romer i dag.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfylla.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om och diskutera bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett sätt som **väl** upprätthåller samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga framställningar med **väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **god** anpassning till mottagaren. Genom att på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt använda olika hjälpmedel för kommunikation förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **tydligt** innehåll och **god** språklig variation. Eleven använder då grundläggande regler för stavning, meningsbyggnad och ordböjning med **god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och **välutvecklade** handling. Dessutom kan eleven presentera information i form av faktatexter med **väl** fungerande struktur, **välutvecklade** beskrivningar, egna formuleringar och **god** användning av ämnesspecifika ord och begrepp.

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **god** koppling till sammanhanget visar eleven **mycket god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar tolka och föra enkla och **väl** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk, och även beskriva sin upplevelse av läsningen på ett **välutvecklat** sätt. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt söka och välja ut information ur faktatexter.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om romsk kultur och visar det genom att ge **välutvecklade** beskrivningar av estetiska uttryck i den romska kulturen. Eleven för också **välutvecklade** resonemang om romers levnadsvillkor i Sverige och andra delar av världen under olika tider. Dessutom kan eleven föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om några samhällsfrågor som berör romer i dag.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **enkla** och sakliga argument på ett sätt som **till viss del** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga framställningar med **i huvudsak** fungerande struktur, innehåll och språk samt **viss** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **i huvudsak** fungerande sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **viss** språklig variation och **enkel** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **enkel** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **i huvudsak fungerande** struktur, **enkla** beskrivningar och förklaringar samt **enkelt** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **enkla** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om **tydligt framträdande** budskap i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **i huvudsak fungerande** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven visar **grundläggande** kunskaper om romani chib och romsk kultur. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven för också **enkla** resonemang om den romska kulturens villkor under olika tider och om några samhällsfrågor som berör romer i dag. Dessutom ger eleven **enkla** beskrivningar av litteratur, musik och andra estetiska uttryck i den romska kulturen.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **utvecklade** och sakliga argument på ett sätt som **relativt väl** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **utvecklade** muntliga framställningar med **relativt väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **relativt god** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **ändamålsenligt** sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **relativt god** språklig variation och **utvecklade** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **relativt god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **utvecklade** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **utvecklade** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **relativt väl** fungerande struktur, **utvecklade** beskrivningar och förklaringar samt **utvecklade** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **utvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **relativt god** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **god** läsförståelse. Eleven kan utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna** i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven visar **goda** kunskaper om romani chib och romsk kultur. Eleven visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven för också **utvecklade** resonemang om den romska kulturens villkor under olika tider och om några samhällsfrågor som berör romer i dag. Dessutom ger eleven

utvecklade beskrivningar av litteratur, musik och andra estetiska uttryck i den romska kulturen.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **välutvecklade** och sakliga argument på ett sätt som **väl** utvecklar samtalet eller diskussionen. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **välutvecklade** muntliga framställningar med **väl** fungerande struktur, innehåll och språk samt **god** anpassning till situationen och mottagaren. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt förtydligar och levandegör eleven framställningens budskap.

Eleven kan skriva texter med **god** språklig variation och **välutvecklade** anpassning till texttyp. I sina texter använder eleven grundläggande regler för språkriktighet med **god** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **välutvecklade** uppbyggnad. Dessutom kan eleven presentera fakta och värderingar i form av olika slags sakprosa med **väl fungerande** struktur, **välutvecklade** beskrivningar och förklaringar samt **välutvecklade** och fungerande ämnesrelaterat språk.

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **god** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **mycket god** läsförståelse. Dessutom kan eleven utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna eller är dolda** i olika verk. Dessutom kan eleven på ett **ändamålsenligt och effektivt** sätt söka och välja ut information ur olika slags sakprosa.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om romani chib och romsk kultur. Eleven visar det genom att föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven för också **välutvecklade** resonemang om den romska kulturens villkor under olika tider och om några samhällsfrågor som berör romer i dag. Dessutom ger eleven **välutvecklade** beskrivningar av litteratur, musik och andra estetiska uttryck i den romska kulturen.

Inom ramen för romani chib som andraspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **vanliga ord och enkla fraser** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i mycket enkel form** redogöra för innehållet samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **med viss relevans** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra

enstaka enkla förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om romsk kultur och visar det genom att ge **enkla** beskrivningar av estetiska uttryck i den romska kulturen. Eleven för också **enkla** resonemang om romers levnadsvillkor i Sverige och andra delar av världen under olika tider. Dessutom kan eleven föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om några samhällsfrågor som berör romer i dag.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta tydliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i mycket enkel form** redogöra för innehåll och detaljer samt genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och relativt tydligt med fraser och meningar**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **några olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **goda** kunskaper om romsk kultur och visar det genom att ge **utvecklade** beskrivningar av estetiska uttryck i den romska kulturen. Eleven för också **utvecklade** resonemang om romers levnadsvillkor i Sverige och andra delar av världen under olika tider. Dessutom kan eleven föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om några samhällsfrågor som berör romer i dag.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta väsentliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i långsamt tempo samt i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för innehåll och detaljer samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika

medier samt **på ett relevant och effektivt sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **flera olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven har **mycket goda** kunskaper om romsk kultur och visar det genom att ge **välutvecklade** beskrivningar av estetiska uttryck i den romska kulturen. Eleven för också **välutvecklade** resonemang om romers levnadsvillkor i Sverige och andra delar av världen under olika tider. Dessutom kan eleven föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om några samhällsfrågor som berör romer i dag.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **det mest väsentliga av innehållet** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för och kommentera innehållet samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **med viss relevans** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt och begripligt med fraser och meningar**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enstaka enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **någon strategi** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven visar **grundläggande** kunskaper om romani chib och romsk kultur. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven för också **enkla** resonemang om den romska kulturens villkor under olika tider och om några samhällsfrågor som berör romer i dag. Dessutom ger eleven **enkla** beskrivningar av litteratur, musik och andra estetiska uttryck i den romska kulturen.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **det huvudsakliga innehållet och uppfatta tydliga detaljer** i tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **i enkel form** redogöra för och kommentera innehåll **och detaljer** samt även genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär

och från olika medier samt **på ett relevant sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och relativt tydligt med ord, fraser och meningar**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **några olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven visar **goda** kunskaper om romani chib och romsk kultur. Eleven visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven för också **utvecklade** resonemang om den romska kulturens villkor under olika tider och om några samhällsfrågor som berör romer i dag. Dessutom ger eleven **utvecklade** beskrivningar av litteratur, musik och andra estetiska uttryck i den romska kulturen.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan förstå **helheten och uppfatta väsentliga detaljer i** tydligt talat, enkelt språk i lugnt tempo samt i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven visar sin förståelse genom att **översiktligt** redogöra för och kommentera innehåll **och detaljer** samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. För att underlätta sin förståelse av innehållet i det talade språket och texterna kan eleven **i viss utsträckning** välja och använda sig av **strategier** för lyssnande och läsning. Eleven kan välja bland texter och talat språk av enkel karaktär och från olika medier samt **på ett relevant och effektivt sätt** använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig **enkelt, relativt tydligt och relativt sammanhängande**. För att förtydliga och variera sin kommunikation kan eleven bearbeta och göra **enkla** förbättringar av egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig **enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar samt i någon mån anpassat till syfte, mottagare och situation**. Dessutom kan eleven välja och använda sig av **flera olika strategier** som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om romani chib och romsk kultur. Eleven visar det genom att föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om språkets ursprung, utveckling och framtid i Sverige och andra delar av världen. Eleven för också **välutvecklade** resonemang om den romska kulturens villkor under olika tider och om några samhällsfrågor som berör romer i dag. Dessutom ger eleven **välutvecklade** beskrivningar av litteratur, musik och andra estetiska uttryck i den romska kulturen.

Kursplaner i nationella minoritetsspråken

Företrädare för dessa organisationer har deltagit i arbets- och referensgrupper.

Centralförbundet Roma International

Finska pensionärernas riksförbund i Sverige

International Romani Union Norden

Judiska centralrådet i Sverige

Judiska ungdomsförbundet i Sverige

Lunds universitet

Met Nuoret- Tornedalingarnas ungdomsförbund

Riksförbundet romer i Europa

Roma institutet

Romano Pasos Research Centre

Romska ungdomsförbundet

Sáminuorra

Språkrådet

Stockholms universitet

Svenska tornedalingars riksförbund

Sverigefinländarnas delegation

Sverigefinska lärarförbundet

Sverigefinska riksförbundet

Sverigefinska ungdomsförbundet

Sveriges jiddischförbund

Södertörns högskola

Tromsö universitet

Unga romer

Uppsala universitet

Remissinstanser för kursplaner och kunskapskrav i nationella minoritetsspråken

Barnombudsmannen
Barnverket
Datainspektionen
Diskrimineringsombudsmannen
Eleverorganisationen
Ekonomistyrningsverket
Friskolornas riksförbund
Föräldraalliansen Sverige
Föräldraföreningen Dyslektiska barn
Handikappförbundens samarbetsorgan IST Sverige AB
Läraryrket
Lärarnas riksförbund
Malmö stad
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Redaktörer för Skolverkets webbplats Tema modersmål
Regelrådet
Riksidrottsförbundet RFB för döva, hörselskadade och språkstörda barn
Riksförbundet Attention
Riksförbundet Hem och skola
Sameskolstyrelsen
Skolinspektionen
Skolledarföreningen
Schoolsoft
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens institutionsstyrelse
Sveriges elevråd – SVEA
Sveriges elevråds centralorganisation
Sveriges kommuner och landsting
Sveriges skolledarförbund
Tieto Enator
Waldorfskolofederationen

Kommuner inom respektive minoritetsspråks förvaltningsområde:

- Det finnska förvaltningsområdet. Omfattar kommunerna Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Enköping, Eskilstuna, Fagersta, Finspång, Gällivare, Gävle, Göteborg, Hallstahammar, Haninge, Haparanda, Hofors, Huddinge, Håbo, Hällefors, Kalix, Karlskoga, Kiruna, Köping, Lindesberg, Luleå, Motala, Norrköping, Norrtälje, Pajala, Sandviken, Sigtuna, Skinnskatteberg, Skövde, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Sundsvall, Surahammar, Södertälje, Tierp, Trollhättan, Trosa, Uddevalla, Umeå, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Västerås, Älvkarleby, Örebro, Österåker, Östhammar och Övertorneå.
- Det samiska förvaltningsområdet omfattar kommunerna Arvidsjaur, Berg, Dorotea, Gällivare, Härjedalen, Jokkmokk, Kiruna, Krokom, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Umeå, Vilhelmina, Åre, Älvdalen och Österund.
- Förvaltningsområdet för meänkieli omfattar kommunerna Gällivare, Haparanda, Kalix, Kiruna, Pajala och Övertorneå.

I remissförfarandet har även de organisationer och intresseföreningar som listas i bilaga 2 deltagit.